

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Silta-Valmennusyhdistys ry keskittyy lausunnossaan esitettyyn lastensuojelun jälkihuollon ikärajan muutokseen.

Jälkihuollon ikärajaa nostettiin 1.1.2020 alkaen 21 vuodesta 25 vuoteen. Useat lastensuojelun ammattilaiset sekä lastensuojelujärjestöt kannattivat ikärajan nostoa perusteena mm. nuoren syrjäytymisvaara jälkihuollon toimien päättymisen jälkeen. Ikärajan nostoa on kannatettu useammassa tutkimusraportissa.

Jälkihuollon asiakkaat ovat haavoittuvassa asemassa olevia nuoria. Heillä on usein kasaantunutta erityisen tuen tarvetta, ja heidän kohdallaan syrjäytetyksi tulemisen riski on erityisen suuri. Muutos vaikutti heti voimaan tultuaan konkreettisesti kyseisen kohderyhmän palveluiden saatavuuteen ja heidän osallisuuden kokemuksiin hyvin konkreettisella tavalla ainakin niillä paikkakunnilla, joilla lausunnonantaja toimii.

Silta-valmennusyhdistys katsoo, ettei hallitusohjelmaan kirjattu toimenpideohjelma nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ym. toimet ole riittävä toimenpide korvaamaan jälkihuollon merkitystä syrjäytymisen ehkäisijänä. Jälkihuollon palvelut on kohdennettu nimenomaan erityisen haavoittuvassa asemassa olevien nuorten itsenäistymisen tukemiseen eikä jälkihuollon merkitystä voida korvata mainitulla toimenpideohjelmalla - joka sinällään on hyödyllinen ja tärkeä. Sen sijaan jälkihuoltoa tulee entisestään kehittää ja vahvistaa. Päätösten tulee perustua tutkittuun tietoon ihmisten ja julkisen talouden kokonaistilanteesta, ei yksittäisten budjettikohtien osaoptimointiin vain niiden sisäisiä reunaehtoja ja summia säätämällä.

Hallituksen esityksessä todetaan, että ikärajan lasku vaikuttaa eniten erityisen tuen tarpeessa oleviin nuoriin. Hallitusohjelmassa todetaan, että nuorten syrjäytyminen ja pahoinvoinnin kasvu ovat yhteiskunnan suurimpia haasteita. Hallitusohjelmassa kerrotaan panostettavan etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajoihin. Silta-Valmennusyhdistys kaikkien ko. toiminta-alueiden aktiivisena käytännön toimijana ja kehittäjänä huomauttaa, ettei etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan panostamisella voida korvata laadukasta jälkihuoltoa eikä etenkin jälkihuollon ikärajan laskun aiheuttamia ongelmia nuorelle. Jälkihuollon ikärajan laskulla nuoren palvelusaanti vaarantuu ja moni nuori tulee konkreettisesti putoamaan palvelujärjestelmästä ja yhteiskunnan ulkopuolelle. Tällä on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta erittäin kielteinen vaikutus monen nuoren ja heidän lähipiirinsä elämään. Lisäksi on syytä huomata, että hallitus samanaikaisesti esittää leikkauksia etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan määrärahoihin, joiden rahoituskokonaisuus on uhattuna muutenkin useasta suunnasta kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituksen haasteiden vuoksi.

Hallituksen esityksessä mainitaan THL:n arvio jälkihuollon asiakasmääristä. Sen mukaan jälkihuollon asiakasmäärien kasvu on painottunut 20–21 – vuotiaisiin. Asiakasmääräarviot ovat kuitenkin epävarmoja eikä todellisia kustannuksia tiedetä. Tilastojen perusteella arvioiden saadut säästöt olisivat 11 miljoonaa euroa. Kaavaillut muutokset tulisi perustaa selvitystyöhön eikä pelkkään yksittäisen budjettikohdan sisäiseen säästötavoitteeseen. Viimeisin muutos ikärajaan on tehty 2020 ja ennen uutta muutosta tulisi arvioida muutoksella saavutetut tulokset. Tutkimustieto puuttuu ja siitä syystä esitystä voi pitää hyvin ongelmallisena.

Jälkihuollon asiakkuuden ikärajan laskusta aiheutuu keskipitkällä aikavälillä julkisen talouden kokonaisuuteen kustannuksia, ei säästöjä. Yhteiskunta syrjäyttää yhä useampia nuoria yhteiskunnan ulkopuolelle, ja samalla ulkopuolisuuden ja köyhyyden ylisukupolvisuus entisestään lisääntyy.

Jälkihuoltopalvelua annetaan 25 ikävuoteen asti vain tarvittaessa. Ikäraja mahdollistaa omaan tahtiin kehittyvän itsenäisyyden sallimalla tuen pariin palaamisen nuoren aidon tarpeen ja elämäntilanteen mukaisesti. Ikärajaa pohdittaessa on huomioitava myös jälkihuoltonuorten sukupuolten väliset erot itsenäistymisen suhteen.

Silta-Valmennusyhdistys työskentelee konkreettisesti vuosittain satojen jälkihuoltonuorten kanssa. Käytännön työssä on ollut havaittavissa merkittävä ero jälkihuollon piirissä olevien nuorten ja verrokkiryhmän palveluiden saatavuudessa. Hallitusohjelman ja esityksen sisään rakennettu ajatus normaalipalveluiden kuntoonsaattamisesta ja vahvistamisesta on kannatettava, mutta on aikataulullisesti väärin ja epäeettistä ensin viedä tarvittavat palvelut pois jo muutenkin hyvin haavoittuvassa tilanteessa olevilta nuorilta ja jossakin vaiheessa pyrkiä muuttamaan järjestelmää siten, että tukea tarvitsevat määrittelemättömässä tulevaisuudessa saisivat jälleen tarvitsemansa palvelut.

Jälkihuollon ikärajan lasku ei tuota kokonaistaloudellisesti säästöjä, vaan tulee mahdollisesti voimaantullessaan syrjäyttämään useita nuoria, lisäämään ylisukupolvista eriarvoisuutta, ulkopuolisuutta ja köyhyyttä sekä aiheuttamaan lisää kustannuksia julkisen talouden kokonaisuudessa. Silta-valmennusyhdistys vastustaa jälkihuollon ikärajan muutosta ja suosittelee sen sijaan jälkihuollon vahvistamista ja kehittämistä.

Kumlander Kimmo
Silta-Valmennusyhdistys ry